

فرهنگ سازی اقتصادی

نویسنده: حامد میانی و مفاهم فرهنگ سازی اقتصادی

نویسنده:

علیرضا هاشمی

سرشناسه	: هاشمی، علیرضا، ۱۳۶۵-
عنوان و نام پدیدآور	: فرهنگ‌سازی اقتصادی: بررسی جامع مبانی و مفاهیم فرهنگ‌سازی اقتصادی
مشخصات نشر	: شیراز: تخت جمشید، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۴۷۸ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۲۸۳-۱۴۳-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیپای مختصر
یادداشت	: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۸۱۸۵۰۱

فرهنگ‌سازی اقتصادی

مؤلف: علیرضا هاشمی ■ ناشر: تخت جمشید

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۵ ■ شابک: ۹-۱۴۳-۲۸۳-۶۰۰-۹۷۸ ■ شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

صفحه آرا: مریم رعیتی ■ طراح جلد: مهسا عمادی ■ چاپ و صاف‌کاری: پایان

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای نویسنده محفوظ است

مرکز نشر: شیراز، خیابان پیروزی، انتشارات تخت‌جمشید، تلفن: ۰۷۱۳۲۲۴۵۴۰۱

مرکز پخش: انتشارات قشقای، تلفن: ۰۷۱۳۲۲۴۶۲۷۰

Web Site: www.parsnashr.ir

E-mail: nashershiraz@yahoo.com

فهرست مطالب

۱۳	فصل اول: مبانی مفهوم سازی، ساخت و ظهور بیرونی معنا
۱۴	اصطلاحات و واژه‌ها در فرهنگ‌ها و مکاتب
۱۵	بار ارزشی اصطلاحات - واژه‌ها
۱۶	روش ورود به نظام معنایی
۴۶	عملیاتی کردن پدیده‌ها
۴۷	انواع تعاریف عملیاتی
۴۹	روش‌های بیان یک تعریف عملیاتی
۵۰	تعاریف عملیاتی و فرآیند پژوهش
۵۲	هماهنگی بین تعاریف مفهومی و عملیاتی در پژوهش علمی
۵۷	فصل دوم: تعاریف زیربنایی
۵۷	معرفت شناسی
۶۰	هستی شناسی (ontology)
۶۱	روش شناسی
۶۴	جریان شناسی
۶۴	مکتب
۶۶	پارادایم
۶۷	جنبش اجتماعی
۷۲	علم
۸۲	پژوهش
۸۴	نظریه
۸۴	فرضیه

۸۷	دکترین (Doctrine).....
۸۹	دیالکتیک.....
۸۹	متغیر.....
۹۳	حکمت.....
۹۹	فلسفه.....
۹۹	ولایت‌پذیری.....
۱۰۳	عدالت.....
۱۰۹	مستضعف.....
۱۱۵	آزادی.....
۱۱۸	نقشه راه.....
۱۲۰	سیاست‌گذاری.....
۱۲۲	چشم انداز مشترک.....
۱۲۴	آینده پژوهی.....
۱۲۹	آینده نگاری.....
۱۳۲	مساله.....
۱۳۲	تحلیل سوات (SWOT).....
۱۳۴	اسوه.....
۱۳۵	الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.....
۱۳۶	تعالی.....
۱۳۷	تفاوت پیشرفت و توسعه.....
۱۳۷	نظارت همگانی.....
۱۴۱	بومی سازی.....
۱۴۲	اعتدال و میانه روی.....
۱۴۹	 فصل سوم مفاهیم فرهنگی
۱۴۹	خرده فرهنگ.....
۱۵۳	فرهنگ عمومی.....
۱۵۷	فرهنگ عامه (فولکلور).....
۱۶۲	فرهنگ واقعی و فرهنگ آرمانی.....

۱۶۲	فرهنگ جهانی و جهانی سازی فرهنگ
۱۶۴	اجتماع
۱۶۸	گفتمان
۱۶۸	جریان‌های فکری جهان اسلام
۱۶۸	آینده پژوهی فرهنگی
۱۶۹	یکپارچه سازی در فرهنگ
۱۶۹	سلطه فرهنگی
۱۶۹	تبادل فرهنگی
۱۷۰	آسیب اجتماعی
۱۷۱	آسیب شناسی اجتماع
۱۷۳	هنجار اجتماعی
۱۷۶	فساد اجتماعی
۱۸۱	تهاجم فرهنگی
۱۸۲	بحران اجتماعی
۱۸۳	قدرت
۱۹۱	جنبش نرم افزاری
۱۹۳	فرهنگ جهادی
۱۹۳	مدیریت جهادی
۱۹۴	هویت ملی
۱۹۹	از خود بیگانگی
۱۹۹	ساختار اجتماعی
۲۰۰	حقوق فرهنگی
۲۰۴	اعتماد به نفس ملی
۲۱۱	امنیت اخلاقی
۲۱۲	اعتماد
۲۱۳	عزم ملی
۲۱۳	کالای فرهنگی
۲۱۳	ارزش

۲۱۴.....	جهان بینی
۲۱۵.....	تربیت
۲۱۶.....	باورها
۲۱۸.....	نگرش فرهنگی
۲۱۸.....	اشاعه
۲۱۸.....	اشاعه فرهنگی
۲۲۰.....	همزاد پنداری
۲۲۰.....	تجانس
۲۲۰.....	نماد (سبیل)
۲۲۱.....	نظام فرهنگی
۲۲۳.....	فصل چهارم : اهداف، جتءاء، فرهنگ سازی
۲۲۳.....	مهندسی نظام آموزشی
۲۲۴.....	افكار عمومی
۲۲۹.....	تبلیغات
۲۵۲.....	تبیین
۲۵۵.....	عدالت فرهنگی
۲۵۶.....	رفاه فرهنگی
۲۵۶.....	فرهنگ سازی
۲۵۷.....	مهندسی اجتماعی
۲۶۱.....	همج الرا (عوام الناس)
۲۶۱.....	مهندسی افكار عمومی
۲۶۶.....	جنگ نرم
۳۱۷.....	وسایل ارتباط جمعی
۳۱۸.....	نظام اطلاعات و ارتباطات
۳۱۸.....	کنترل افكار
۳۱۸.....	امپریالیسم خبری
۳۱۹.....	امپریالیسم فرهنگی
۳۱۹.....	رسانه

۳۲۳	 شانتاز
۳۲۴	 شایعه
۳۲۹	 جهان اسلام
۳۴۴	 نظریه‌ی امت واحده
۳۴۵	 جهانی شدن
۳۵۳	 اومانیسم
۳۵۶	 پوپولیسم
۳۵۷	 کمونیسم (communism)
۳۵۸	 مارکسیسم
۳۵۸	 سوسیالیسم یا جمع‌گرایی
۳۵۹	 لیبرالیسم
۳۶۲	 مکاتب فکری موجود در جهان
۳۶۴	 اسلام
۳۶۴	 فرقه‌ها در مذهب
۳۶۶	 فراماسونری
۳۷۰	 تابو
۳۷۰	 تجدد (مدرنیته)
۳۷۳	 تساهل و تسامح
۳۷۴	 هژمونی
۳۷۶	 گروه‌های فشار
۳۷۷	 مدینه فاضله
۳۷۸	 قوم‌شناسی
۳۷۸	 قوم‌مداری
۳۷۹	 فصل پنجم اقتصاد و فرهنگ
۳۷۹	 رابطه‌ی اقتصاد و فرهنگ
۳۸۴	 انقلاب فرهنگی در حوزه اقتصادی
۳۸۵	 فرهنگ کارآفرینی
۳۸۷	 تعاون

۳۹۲.....	فرهنگ علم و فناوری در کشور
۳۹۵.....	 فصل ششم:
۳۹۵.....	ابعاد اجتماعی، فرهنگی و جریان‌های فکری نظام‌های اقتصادی
۳۹۵.....	مبانی فلسفی نظام اقتصادی
۳۹۵.....	هدف‌های نظام اقتصادی
۳۹۶.....	مفاهیم ارزشی و اخلاقی در نظام اقتصادی اسلام
۳۹۶.....	اقتصاد اسلامی
۳۹۸.....	نظام اقتصاد اسلامی
۴۰۵.....	موضوع علم اقتصاد اسلامی
۴۰۷.....	روش‌های گوناگون کشف نظام اقتصادی اسلام
۴۱۰.....	احکام پیوندها و ال‌ها و رفتار
۴۱۱.....	معیارهای شرعی پیوندهای اقتصادی
۴۱۱.....	پیوند انسان با خداوند متعال
۴۱۲.....	پیوند انسان با خود
۴۱۳.....	پیوند انسان با منابع و جهان طبیعت
۴۱۴.....	پیوند انسان‌ها با یکدیگر
۴۱۴.....	انواع پیوند انسان‌ها با یکدیگر
۴۱۴.....	پیوند افراد با یکدیگر در عرصه اقتصاد
۴۱۵.....	پیوند افراد با دولت در حوزه اقتصاد
۴۱۵.....	مکاتب اقتصادی
۴۱۶.....	سیستم اقتصادی
۴۱۷.....	جریان اقتصاد اسلامی
۴۲۳.....	جریان اقتصاد بازار
۴۲۵.....	جریان اقتصاد نهادگرا
۴۲۶.....	جریان اقتصاد دولتی (چپ نو)
۴۲۳.....	کمپایی (Scarcity)
۴۳۴.....	هزینه فرصت (Opportunity Cost)
۴۳۵.....	تعامل (Interaction)

۴۳۵.....	رقابت (Competition)
۴۳۷.....	عرضه (Supply)
۴۳۹.....	قیمت (Price)
۴۴۰.....	تقاضا (Demand)
۴۴۰.....	ارزش (Value)
۴۴۱.....	تعادل (Equilibrium)
۴۴۳.....	سرمایه (Capital)
۴۴۵.....	نرخ بهره (Interest Rate)
۴۴۶.....	تورم (Inflation)
۴۴۷.....	نرخ ارز (Exchange Rate)
۴۵۰.....	اطلاعات (Information)
۴۵۱.....	رانت (Rent)
۴۵۴.....	سیاست‌گذاری اقتصادی (Economic Policy Making)
۴۵۶.....	سیستم اقتصادی (Economic System)
۴۵۷.....	زمان (Time)
۴۶۱.....	منابع

پیش گفتار

به نظر علمای علم منطق تعریف خوب باید هم جامع افراد باشد و هم مانع اغیار. (مطهری، ۱۳۷۶)

موضوعات زیر بحث، جوامع انسانی در قالب پدیده‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، امنیتی و غیره بررسی می‌شود. به دلیل جزیره ای شدن حوزه‌های علم، عمدتاً پدیده‌ها ناقص مطالعه می‌شود و تأثیرات متقابل حوزه‌های مرتبط و فرامونی، متغیرهای مکنون و پنهان نادیده انگاشته می‌شود. شاید دیدگاه سیستمی بخشی از این موضوع را حل کرده باشد. اما اشکالی که از سوی اندیشمندان بر این دیدگاه وارد است تجرد و انتزاعی بودن آن است.

حکمت اسلامی روش پاسخ جامع به مسائل و نیازها را هموار می‌کند و غرق در انتزاع و تخصص‌های زائیده تجربیات بشری نمی‌شود. در واقع رهیافتی فرا انسانی و فرامکانی و جامع الاطراف را هموار می‌سازد. علاوه بر حکمت اسلامی، مجموعه علوم اسلامی خصلت جامعیت، یکپارچگی، تعامل درونی و عدم تناقض درونی دارند و بستری برای دقت نظر در حل مسائل بشری با نگاه به اقتضائات زمان، حقیقت انسان و اصول زندگی است.

در علوم انسانی غرب، عموماً پدیده‌های اقتصاد نیز همانند سایر پدیده‌ها محصور مطالعه می‌شود و مسائل آن بدین گونه حل می‌شود. اما آن چه واجد اهمیت است حل مسئله مساله است. بدیهی است موضوعات اجتماعی به شکلی که علوم انسانی غرب آن را از هم تفکیک کرده در قالب سرفصل‌های آموزشی و رشته‌های تخصصی تدوین نموده قابلیت شناخت ماهیت حقیقی موضوعات را فراهم نمی‌کند. حتی آموزش‌های بین رشته ای هم افق مطلوب آموزش و یادگیری را فراهم نمی‌کند. پیوست‌های موضوعی نیز با محتوای علوم انسانی غرب، یکپارچگی لازم را در شناخت مساله و حل آن ایجاد نمی‌کند.

رویکردهای مختلفی نسبت به تولید علوم انسانی اسلامی، می‌توان تعقیب کرد. مثلاً تولید علم از جوانه زنی تا رسیدن به میوه و ثمره تولید علم یا تولید تدریجی محتوا با نگاه به نیازها، نقص‌ها، افق‌ها، رویکردهای مختلفی است که می‌توان برگزید و بسته به شرایط علمی رویه ای متناسب را در پیش گرفت.

در حل مسائل اقتصادی نه می‌توان شرایط را نادیده فرض کرد و نه می‌توان از غنای دینی محروم ماند بلکه متناسب با حوزه مربوطه رویکرد مناسبی را انتخاب کرد. آن چه مسلم است وجود منابع متری است که در حال حاضر نیز پاسخگوی بخش عمده‌ای از نیازهاست که باید التزام رجوع به این منابع عمق و بسط یابد و به موازات آن حرکت به سمت تولید علم و استفاده از آن صورت گیرد.

در اقتصاد مقاومتی، علاوه بر تولید علم اسلامی، فرهنگ اقتصادی نیز بسیار اهمیت دارد. در واقع، در تشکیل نظام اسلامی و جامعه اسلامی، فرهنگ‌سازی اقتصادی بسیار مهم است و بخش وسیع و عمیقی از سبک زندگی مردم را تشکیل می‌دهد. به همین نسبت نیز فرهنگ‌سازی اقتصادی پیچیده است و البته از محرک‌ها، راننده‌ها و پیشران‌های تعالی اجتماعی است.

در راستای ترویج بخشی به فعالیت‌های فرهنگ‌سازی اقتصادی، سه جلد کتاب با عنوان "فرهنگ‌سازی اقتصادی" نگارش شده است. کتاب حاضر تحت عنوان "بررسی جامع مبانی و مفاهیم فرهنگ‌سازی اقتصادی" اولین جلد از این مجموعه است که به مبانی و مفاهیم فکری، فرهنگی و اقتصادی می‌پردازد. در این کتاب، سعی شده است، ابتدا مقدمات تولید محتوا و ابزارها و مهارت‌های آن معرفی شود. سپس مفاهیم فرهنگی و اقتصادی به تفصیل ارائه شده است. این اثر متفاوت با دانشنامه است، چرا که هم به لحاظ محتوا و به موضوعات و مفاهیم و معرفی آنها و هم به لحاظ معرفی روش‌های مفهوم‌سازی و عملیاتی کردن مفاهیم، روش‌های ایجاد نظام معنایی، ایجاد سازه‌های فکری، و بسیاری موارد دیگر، رویکرد و اهداف دیگری دنبال می‌شود که مقدمه شروع مباحث در مجموعه فرهنگ‌سازی اقتصادی است.

در جلد دوم و سوم به موضوعاتی نظیر موارد روبرو پرداخته شده است که جلد اول مقدمه آن می‌باشد: اقتصاد مقاومتی، تبیین ماهیت مسائل فرهنگی، جنبه‌های راهبردی و سیستمی فرهنگ‌سازی، روش‌های تغییر دانش، نگرش و رفتار فردی و اجتماعی، پژوهش‌های فرهنگی، مدیریت فرهنگی، سیاست‌گذاری فرهنگ اقتصادی، فرهنگ‌سازی اقتصادی و تمدن اسلامی، روش‌های هدایت احساس، ادراک و اندیشه، روش‌های عملیاتی و راهبردی تغییر فرهنگ و راهبردی فرهنگ‌ها و خرده فرهنگ‌های اقتصادی، بررسی تحلیلی فرهنگ‌سازی اقتصادی، مهندسی فرهنگی نظام اقتصادی.

بدیهی است موضوعات فرهنگی متنوع، وسیع و گسترده است، اما دستیابی به سطح مفیدی از مهارت‌های فرهنگی و مهارت‌های طرح ریزی، سیاست‌گذاری، اجرا و ارزیابی طرح‌های فرهنگی قابل حصول و میسر است. امید است مجموعه حاضر بتواند تأثیری هر چند اندک در جهت حل مسائل فرهنگ اقتصادی و هموارکردن مسیر ترقی و تعالی ایران اسلامی داشته باشد.